

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор _____
“   ” _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О 21 "Психодіагностика"

(шифр і назва навчальної дисципліни)

за освітньо-професійною програмою «Психологія»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

галузь знань

05 "Соціальні та поведінкові науки"

(шифр і назва спеціальності)

спеціальність

053 "Психологія"

(назва спеціалізації)

спеціалізація

інститут, факультет

Філософський факультет

(назва інституту, факультету)

Робоча програма з «Психодіагностики» для студентів за напрямом підготовки
(назва навчальної дисципліни)
05 "Соціальні та поведінкові науки", спеціальністю 053 "Психологія" за Освітньо-
професійною програмою «Психологія» за першим (бакалаврським) освітнім рівнем –
2017. – 23 с.

Розробник: Белей Михайло Дмитрович – кандидат психологічних наук, доцент
кафедри загальної та клінічної психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології
філософського факультету

Протокол від “20” вересня 2017 р. № 2

Завідувач кафедри
доктор психологічних наук,
професор Москалець В.П.

_____ (підпис) (_____ (прізвище та ініціали))

“20” вересня 2017 р.

Схвалено методичною комісією факультету.
Протокол № 2 від « 19 » жовтня 2017 р.

Голова _____
(підпис)

(Пятківський Р.О)
(прізвище та ініціали)

“19” жовтня" 2017 р.

© _____, 2017 рік
© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 6	Галузь знань: 05 " <u>Соціальні та поведінкові науки</u> "	Обов'язкова	
Модулів 2	Спеціальність : <u>053 "Психологія"</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів 3		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: список завдань додається (п. 9).		Семестр	
Загальна кількість годин –180		У-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 58 самостійної роботи студента – 58 Мова навчання: українська	Освітній рівень: Перший (бакалаврський)	24 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Лабораторні	
		__ год.	
		Самостійна робота	
		120 год.	150 год.
		Індивідуальні завдання:	
__ год.	__ год.		
Вид контролю: <i>іспит</i>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50% – 50%;

для заочної форми навчання – 22% – 78%.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- ознайомити студентів з основними поняттями діагностичної психології, а також закономірностями визначення валідних та надійних діагностичних суджень;

- оволодівати принципами та правилами формулювання діагностичних умовисновків з допомогою яких здійснюється перехід від ознак або індикаторів певного психічного стану, структури, процесу до констатації наявності і вираженості цих психологічних змінних;

- ознайомити студентів з основами конструювання та особливостями використання різновидових діагностичних методик;

- оволодівати найбільш широко вживаними в практичній роботі процедурами статистичної обробки даних, перевірки надійності результатів та валідності психодіагностичних інструментів.

Завдання вивчення дисципліни:

– засвоїти основні теоретичні поняття курсу, що дозволить їм зрозуміти сутність процесу діагностики, а також сприятиме самостійному опрацюванню ними різноманітної наукової літератури;

– знати і вміло використовувати найбільш основні психологічні закономірності, які слід враховувати як при теоретичному дослідженні, так і при інтерпретації його результатів;

– досконало володіти теоретичними основами та найважливішими концептуальними положеннями побудови різноманітних діагностичних процедур;

– знати і вміти дотримуватись основних вимог щодо організації та специфіки проведення психологічного дослідження;

- виробляти здатність до формулювання робочих гіпотез та визначення дослідницьких завдань;

– оволодівати основними дослідницькими техніками при діагностиці найрізноманітніших психологічних явищ;

– засвоювати необхідні вміння щодо володіння інструментарієм для перевірки об'єктивності і точності одержаної інформації.

Загальні компетентності

- здатність і готовність мислити критично, самокритично, системно, самогенно;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, організовувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів у сфері психодіагностики;
- здатність діяти на основі етичних міркувань і мотивів;
- професійно володіти соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу і здатність ефективно застосовувати їх у професійному спілкуванні;
- здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.

Фахові компетентності

- розуміння основних теоретичних понять, термінів, законів та закономірностей психологічної науки; вміння самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

- здатність добирати й застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій, аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

- здатність і готовність брати участь у наукових клініко-психологічних дослідженнях з проблематики клінічної психології, аналізувати психологічні феномени та їх динаміку;

- здатність і готовність до особистісного та професійного самовдосконалення, саморозвитку.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Психодіагностика, як навчальний предмет у плановій підготовці майбутніх психологів, займає важливе місце і тому покликана забезпечити розв'язання надзвичайно актуальних фахових завдань. Курс «Психодіагностика» повинен сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх практичних психологів в галузі охорони здоров'я, що дозволить їм надалі проводити збір емпіричних даних в рамках реалізації різноманітних досліджень, зокрема, психологічної діагностики хворих з невротичними та психічними розладами; ефективно організовувати і проводити різні види психологічної практики.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Осмислювати професійні завдання, проблеми і задачі системно, саногенно та оцінювати з позицій гуманістичних духовних цінностей.
2. Демонструвати розуміння сутнісного змісту категорій, теоретичних понять і законів психології та здатність оперувати ними у професійній діяльності
3. Виявляти і прогнозувати тенденції перебігу особистісних, міжособистісних та групових психічних процесів на основі знання їх закономірностей.
4. Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації з різних джерел, зокрема, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
5. Вміти реферувати наукові джерела, обґрунтовуючи власні позиції щодо їх змісту, та робити самостійні висновки.
6. Спроможність самостійно обирати й застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій і технології психологічного супроводу й допомоги в галузі охорони здоров'я.
7. Вміти формулювати мету і завдання досліджень та розгортати їх відповідно до цих формулювань.
8. Критично аналізувати й оцінювати достовірність одержаних результатів психологічних досліджень, формулювати на їх основі аргументовані висновки.
9. Презентувати результати власних досліджень усно і письмово, зокрема, у формі тез, есе, за допомогою мультимедійних засобів.
10. Спроможність шукати власні способи вирішення психологічних проблем, що виникають у процесі професійної діяльності, аргументовано пропонувати їх зацікавленим суб'єктам.
11. Розуміти в усіх видах професійної діяльності важливість збереження та зміцнення соматичного і психічного здоров'я (власного й навколишніх), що інтегрується у почуванні стану загального благополуччя (згідно з стратегією ВООЗ).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що

міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

- вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- вміння застосовувати методи психологічної діагностики, проводити збір емпіричного матеріалу й давати йому необхідну інтерпретацію;
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за *поточним* та *підсумковим* контролюми. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (тестування, контрольна робота, самостійної роботи).

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних відповідей студентів, тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на екзамені.

На семінарських заняттях студенти за усну відповідь та письмову відповідь (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують першоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, пишуть есе, розглядають клінічні випадки, дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють заходи психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я і стану психологічного благополуччя.

Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально або фронтально. Загальний бал за цей вид роботи по кожному змістовому модулю виводиться з середнього балу за всі усні і письмові відповіді.

Розподіл балів, що отримують студенти

Модуль 1										Модуль 2							Екзамен	Сума										
Навчальна (аудиторна) робота																												
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3																		
T1	T2	T3	Сума	T1	T2	T3	T4	T5	Сума	T1	T2	T3	T4	T5	T6	Сума												
Контрольна робота – 5, Навчально-пізнавальна активність на практичних заняттях – 5				10			Контрольна робота – 10, Тести, проведення досліджень – 5, Навчально-пізнавальна активність на практичних заняттях – 5						20			Контрольна робота – 10, Тести, проведення досліджень – 5, Навчально-пізнавальна активність на практичних заняттях – 5							20		50		100	

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів; Зараховується самостійна робота студентів (усне опитування, конспект опрацьованої літератури) та виконання індивідуальних завдань (реферати, розробка методик, їх адаптація чи реадаптація, протоколи психодіагностичних досліджень, створення тематичних презентацій, доповіді та ін.).

Самостійна робота студентів ділиться на базову і додаткову. Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Базова самостійна робота студентів включає: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук (підбір), огляд літератури і електронних джерел інформації; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; підготовка до лабораторних робіт, практичних (семінарських) занять; підготовка до написання контрольних робіт, інших форм поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом.

Контрольна робота студентів максимально оцінюється у 10 балів.

Питання до контрольної роботи:

1. Процес тестування і вимоги до нього.
2. Охарактеризуйте основні положення "Етичного кодексу психолога."
3. Основні вимоги до організації процедури тестування.
4. Основні умови ефективного тестування.
5. Вимоги до повідомлення тестових результатів.
6. Експериментатор та ситуативні змінні.
7. Особливості переведення "сирої" оцінки у стандартні шкали.
8. Міри центральної тенденції їх використання у психодіагностиці.
9. Міри взаємозв'язку. Можливості коефіцієнтів кореляції. Види коефіцієнтів кореляції.
10. Загальне поняття про надійність та статистичну значущість тесту.
11. Загальне поняття про валідність тесту. Види валідності.
12. Основні вимоги до проведення контент-аналітичної процедури. Основні етапи проведення.
13. Проективні методи. Особливості використання проективних методів у психодіагностиці.
14. Концептуальні підходи при дослідженні міжособистісних взаємин.
15. Деякі специфічні особливості концептуальних підходів вивчення мотивації.

Зразок екзаменаційного білету

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Спеціальність 053 психологія

Навчальна дисципліна Психодіагностика

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 8

1. Класифікація психодіагностичних процедур та їх основа.
2. Валідність за критерієм.
3. Міри центральної тенденції та їх використання в психологічних дослідженнях.
4. Методи діагностики самосвідомості.

Затверджено на засіданні кафедри загальної та клінічної психології

Протокол № ____ від _____ 20 ____ року.

Завідувач кафедри _____ Москалець В. П.

Екзаменатор _____ Белей М. Д.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (пояснення)
90 – 100	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
80 – 89	B	дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
70 – 79	C	добре (загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
60 – 69	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
50 – 59	E	достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
0 – 25	F	неприйнятно (з обов'язковим повторним курсом)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. **"Предмет і загальні методологічні основи психодіагностики"**

Тема 1. **Предмет, завдання і методи діагностичної психології**

Розкривається предмет психодіагностики, її функції та завдання на сучасному етапі розвитку психологічної науки; висвітлюється зміст психологічного тестування, а також структура психодіагностики; ознайомлення з поняттям психодіагностичні інструменти, валідність і надійність діагностичних суджень). *Класифікація психодіагностичних процедур* та їх основа (знайомство з основними принципами побудови психодіагностичних інструментів та формування психодіагностичних висновків, а також з деякими підходами до класифікації психодіагностичних процедур; подається загальна характеристика методів і конкретних методик діагностики найбільш універсальних об'єктів психологічних досліджень (рис особистості, здібностей, мотивів, свідомості і самосвідомості, міжособистісних

відносин); розглядаються нормативні вимоги до методик і тих, що їх розробляють, а також тих, хто ними користується; розкривається наукові основи диференційної психометрії, як математизованої методології вияву міжіндивідуальних відмінностей; показано значення психодіагностики для реалізації основних функцій діяльності практичного психолога та різноманітних психологічних служб; аналізуються деякі проблеми психологічної діагностики на сучасному стані розвитку суспільства). *Історичний аспект розвитку тестології* (висвітлюються основні етапи у розвитку психодіагностики контексті основних подій і персоналій).

Тема 2. Психологічні тести та особливості їх використання.

Психологічна сутність тесту та основні його якісні характеристики (розкривається етимологія слова та психологічна сутність тесту, аналізуються основні переваги та недоліки тестування; формується загальне уявлення про надійність і валідність тесту, роль незалежного зовнішнього критерію у процедурі знаходження надійності тестових показників). *Процес тестування і вимоги до нього* (знайомство з процедурою проведення тестування та вимогами до умов організації дослідження і досягнення взаєморозуміння в ході тестування; розкривається роль експериментатора в ході тестування, а також вплив різноманітних ситуативних змінних на його результат; окремо наголос робиться на тренування, звичність та досвідченість при тестуванні; висвітлюються процедурні особливості адаптації зарубіжних тестів, норми і вимоги до публікацій діагностичного інструментарію та експериментальних методик). *Соціальні та етичні аспекти тестування* (знайомство з кодексом професійних та етичних норм діяльності психолога, принципами діяльності (відповідальність, компетентність, конфіденційність), етичними правилами психологічних досліджень, що сприяють благополуччю клієнта; кваліфікована пропаганда психології, професійна кооперація).

Характеристика вимог до тих, хто користується психодіагностичними тестами (ознайомлення з основними положеннями "Етичного кодексу психолога," в якому акумульовано основні вимоги до кваліфікація людей, які працюють у галузі психології, їх рівень компетенції та професійні можливості). *Тестування та громадянські права* (характеристика основних принципів кодексу професійних та етичних норм діяльності психолога: відповідальність, компетентність, конфіденційність, благополуччя клієнта та інші; висвітлюються деякі особливості повідомлення, тестів їх інтерпретація та використання одержаних результатів).

Змістовий модуль 2. "Кількісні і якісні характеристики тестів та інших технік (процедур) психічної діагностики в сучасній психології."

Тема 3. Норми та інтерпретація тестових результатів

Похідні показники. Основні статистичні поняття (загальне уявлення про частотний розподіл та основні статистичні поняття; графічні побудови як один з найоптимальніших способів узагальнення та представлення емпіричних даних; міри центральної тенденції та міри розсіву даних (дисперсія, стандартне відхилення). поняття про популяцію, вибірку та умови створення репрезентативної вибірки; нормальний розподіл, похідні показники,

процентилі та стандартні показники; міри взаємозв'язку. Процедура знаходження коефіцієнтів кореляції Пірсона, Спірмена та Кендалла. Поняття про факторний аналіз). *Шкали порядку, процентні та стандартні показники* (типи вимірювальних шкал: номінативні, шкали порядку або ординальні, шкали відношень). *Процедура нормування тесту* (процедура нормування тестів; проблеми стандартизації та нормування шкал; теоретичні та методологічні питання адаптації діагностичного інструментарію; проблема адаптації іноземних та іншомовних тестів та методик. Вимоги до психометричної підготовки психолога).

Тема 4. Надійність тесту

Поняття про надійність і статистичну значимість (розкривається зміст понять надійність та статистична значимість тесту, на емпіричних прикладах репрезентуються процедурні особливості знаходження достовірності результатів тестування. *Типи надійності: а) ретестова надійність; б) надійність взаємозамінюваних форм; в) надійність за методом розщеплення; г) надійність суб'єктивних оцінок* (ознайомлення з основними типами знаходження показників надійності тестів, а також з умовами та специфічними особливостями їх застосування; розглядаються та аналізуються випадки залежності коефіцієнта надійності від досліджуваної вибірки; висвітлюються процедурні особливості знаходження «істинної» дисперсії та дисперсії похибки).

Тема 5. Валідність тесту

Поняття про валідність (валідність та її психологічна сутність, види валідизації тесту та способи їх знаходження). *Валідність за змістом* (загальне поняття про валідність за змістом, опис процедури визначення змісту тесту та підбору тестових завдань; ознайомлення з вимогами до керівництва тесту щодо процедури його валідності, сфера застосування процедури). *Валідність за критерієм* (виклад основних положень знаходження валідності з критерієм; – поточна і прогностична валідність, найбільш загальні критерії при визначенні валідності тестів; синтетична валідність як результат систематичного аналізу елементів діяльності та об'єднання складових валідностей в єдиний показник). *Конструктивна валідність* (поняття про конструктивну валідність як показник міри певного теоретичного конструкта або властивості; процедура отримання конструктивної валідності; вплив експериментальних змінних на результати тесту, конвергентна і дискримінантна валідність).

Тема 6. Контент-аналіз та особливості його проведення.

Контент-аналіз як метод дослідження різноманітних соціальних та психологічних явищ. Історичний аспект розвитку контент-аналітичної процедури (визначення суті процедури контент-аналізу та найбільш можливі напрямки застосування кількісно-якісного методу в психології; основні історичні етапи розвитку контент-аналізу впродовж XIV-XX століття). *Деякі особливості використання контент-аналізу. Сучасні досягнення у використанні контент-аналізу* (ключове поняття аналізу, правильність його визначення та встановлення змісту – важлива умова отримання достовірних результатів; способи накопичування кількісних показників як основної умови для якісних узагальнень в ході контент-аналізу, кодувальна матриця; досягнення в ході контент-аналітичних досліджень сучасної соціології і психології як індикатор пріоритетного розвитку цієї процедури; комп'ютерні технології як засіб вдосконалення та подальшого розвитку контент-аналізу).

Тема 7. Проективні методики та їх психологічна сутність

Сутність та деякі особливості проективних методик (розкривається загальне поняття про явище проекції у психології, психологічна концепція проекції). *Історія розвитку проективної діагностики* (відмінність проективних методик від існуючих традиційних (за Л. Франком); найбільш суттєві та спільні ознаки всіх проективних методів, класифікація проективних методик за Л.Ф. Бурлачуком). *Проективні методики та їх види* (конститутивні або методики структурування, конструктивні, інтерпретативні, катартичні (ігровий катарсис), рефрактивні, експресивні, графічні методики, імпресивні, аддитивні, методики "завершення речення, історії").

Змістовий модуль 3. "Процедурні особливості діагностики основних психологічних конструктів"

Тема 8. Психодіагностика міжособистісних відносин.

Методологічні аспекти дослідження міжособистісних відносин (поняття про міжособистісні стосунки та їх роль в житті і діяльності особистості; міжособистісні відносини як головна складова деяких психологічних теорій особистості (Мясіщев В.Н., 1960; Sullivan Н., 1953); методичне обґрунтування методик дослідження міжособистісних відносин за А.А. Бодальовим). *Діагностика міжособистісних відносин на основі суб'єктивних переваг* (соціометричний тест (Дж. Морено) як найбільш типова методика цього виду; деякі модифікації методу соціометрії; головні недоліки методик діагностики міжособистісних відносин способом суб'єктивних переваг). *Методики опосередкованої оцінки міжособистісних відносин* (робиться наголос на тому, що методики даного типу базуються на найменш розвинутих методичних прийомах дослідження міжособистісних стосунків, в основі яких лежать закономірності проксемічної поведінки людей; спосіб фіксації "особистісного простору" досліджуваного виступає важливою умовою для подальших узагальнень та висновків; техніки спостереження реальної ситуації; техніки символічного моделювання реальної ситуації; проективні засоби). *Методики спостереження та експертної оцінки: специфіка отримання емпіричних даних та їх інтерпретації* (інтерпретація даного типу методик більш інтегративна і залежить від психологічної теорії, на яку спирається дослідник. Зміст схеми спостереження залежить від теоретичної орієнтації психолога і специфіки розв'язуваних ним прикладних задач; знайомство з однією з найвідоміших методик реєстрації міжособистісних взаємин, що належить Р. Бейлсу (Baiez К., 1970); згідно із розробленою ним схемою, реєстрація спостерігачем різних видів інтеракцій в групі може здійснюватись за 12 показниками, що об'єднані в чотири більш загальні категорії: область позитивних емоцій, область розв'язання проблем, область постановки проблем і область негативних емоцій).

Діагностика міжособистісних відносин на основі вивчення індивідуально-психологічних властивостей (студенти повинні усвідомити і зрозуміти, що в основі даного типу методик покладено тезу згідно якої для діагностики міжособистісних взаємин важливо виділити ті індивідуально-особистісні властивості учасників інтеракції, що впливають на процес спілкування; знайомство з Каліфорнійським психологічним опитувальником

особистості і методикою Т. Лірі, які створені саме з такою метою). *Методики дослідження суб'єктивного відображення міжособистісних взаємин* (слухачі повинні засвоїти, що методики цього типу виникли головним чином як відповідь на запит прикладних галузей психології: індивідуальної і сімейної, психологічних консультацій і психотерапії, у яких для досягнення практичних цілей необхідне пізнання суб'єктивного світу клієнта; дослідник повинен мати інформацію про суб'єктивне відображення індивідом міжособистісних взаємин, себе в них та психологічний зміст визначеного способу реагування суб'єкта; знайомство з шкалою сумісності В. Шута, опитувальником вивчення поведінки К.Н. Томаса, шкалою-опитувальником Ф. Фідлера (адаптація Ю.Л. Ханіна), опитувальником батьківського ставлення до дітей А.Я. Варга і В.В. Століна).

Тема 9. Психодіагностика мотивації.

Мотиваційна сфера особистості як об'єкт діагностики (ознайомлення з найбільш відомими підходами до вивчення особистості, структурою особистості; висвітлення найбільш характерних проблем при дослідженні мотивів особистості та способи і методи їх усунення). *Прямі та опосередковані методи діагностики мотивації поведінки і діяльності* (ознайомлення з найбільш відомими та ефективними методиками дослідження мотиваційної сфери особистості; обробка емпіричного матеріалу мотивації соціометричного вибору учнів початих класів, а також мотивації учіння; аналіз кількісних показників та якісна інтерпретація одержаних даних).

Тема 10. Психодіагностика самосвідомості.

Самосвідомість як об'єкт психодіагностики (поняття про самосвідомість та її зміст; головні функції самосвідомості; “Образ Я”, “Я-концепція”). *Фактори, які впливають на результати самоопису* (висвітлюються зміст та деякі особливості самоопису, характеризуються фактори, які впливають на результати самоопису (*проблема соціальної бажаності, стратегія само презентації*), будова “Я-концепції” (Кон І.С., І.І. Чеснокова, Е. Дікстейна, Столін В.В.); робиться акцент на тому, що самоствавлення особистістю активно захищається (теорія А. Тиссера, Дж. Кемпбелла, в якій описується механізм, названий ним моделлю підтримки самооцінки; теорія Г. Каплана, в якій описана тактика підтримки самоствавлення, що може бути названа *тактикою знецінювання*, теорія підтримки самоствавлення Р. Баумейстера, згідно якої самоствавлення може підтримуватися також за допомогою вчинку, у якому *суб'єкт робить вибір на користь поведінки, яка буде заперечувати погану репутацію*, теорія В.В. Століна, яка ґрунтується на ідеї, що можливості збереження самоствавлення закладені у самій його будові. Завдяки багатомірності самоствавлення особистості й адитивності глобального самоствавлення можлива одночасна підтримка глобального самоствавлення на високому рівні і на низькому якогось окремого аспекту самоствавлення, наприклад, самоповаги); розкриваються особливості впливу фактору *багатогранності уявлень індивіда про себе* на його “Я-концепцію” і робиться наголос на необхідності врахування цих оцінок при діагностиці самосвідомості (“соціальне я”, “духовне я”, “фізичне я”, “інтимне я”, “публічне я”, “моральне я”, “сімейне я” і т.д.), або як реальність і ідеал (“реальне я”, “ідеальне я”).

Методи психодіагностики самосвідомості (ознайомлення з основними чотирма методиками, визначеними А. Анастасі які найбільш часто використовуються у діагностиці

самосвідомості: 1) контрольний список прикметників Г. Гоха; 2) класифікація В. Стефенсона; 3) семантичний диференціал Ч. Осгуда; 4) тест рольових конструктів Г. Келлі; до основних стандартизованих методик діагностики самосвідомості належить: шкала "Я-концепції" Теннесі (1965); шкала самоповаги Розенберга; шкала дитячої Я-концепції Пірса-Харіса; опитувальник самоствавлення В.В. Століна; методика дослідження самоствавлення С.Р. Пантілєєва; контрольний перелік Г. Гоха; семантичний диференціал Ч. Осгуда; Q-сортування В. Сефансона; розкривається специфіка використання проєктивних технік у дослідженнях самоствавлення і "Я-концепції"; акцентується увага на необхідності редуції впливу стратегій самопрезентації; розкривається важливість використання символічних завдань на виявлення "соціального Я" – як однієї з найбільш сучасних і популярних проєктивних методик).

Тема 11. Психодіагностика особистісних рис.

Концептуальні підходи до діагностики рис особистості (розкриваються основні підходи до визначення типології особистісних опитувальників; методики діагностики які ґрунтуються на відборі релевантного змісту; методики на основі "прив'язки" до емпіричного критерію; методики, що використовують факторний аналіз при розробці особистісних опитувальників; два підходи до діагностики особистісних рис: психодіагностичний та психосемантичний). *Діагностика конституційної підсистеми особистості* (розкривається: діагностику темпераменту вважають за необхідність (Г. Айзенк); ігнорують темперамент (представники гуманістичної психології); пропонують вивчати у поєднанні з характером; з метою визначення рис індивідуальної підсистеми, певних стратегій поведінки використовують багатофакторні особистісні опитувальники (наприклад, Р. Кеттела); на основі результатів будується профіль особистості, при інтерпретації якого враховується міра вираженості кожного фактору, особливості їх взаємодії, а також нормативні дані). *Діагностика соціально зумовлених диспозицій особистості* (ознайомлення з особливостями типологічних опитувальників (опитувальник Х. Шмішека, патохарактерологічний діагностичний опитувальник (ПДО) А.Е. Лічко).

Тема 12. Психологічна діагностика здібностей

Загальне поняття про здібності та їх роль у становленні особистості (дається визначення здібностей та аналізуються основні підходи з боку радянських, вітчизняних та зарубіжних психологів щодо вивчення здібностей; розглядаються способи класифікації здібностей в залежності від обраної моделі функціонування інтелекту). *Методи дослідження здібностей та створення теоретико-практичних моделей їх розвитку* (аналіз деяких методів дослідження здібностей та концептуальних основ їх створення; апробація методик та інтерпретація одержаних даних; знайомство з процедурою створення теоретико-практичної моделі розвитку здібностей (на прикладі розвитку комунікативних та організаторських здібностей).

Тема 13. Психологічні особливості тестування інтелекту

Загальне поняття про інтелект та методи його вивчення. Теорії інтелекту (розкривається зміст поняття інтелект, теоретичні підходи до його основних структурних утворень та функціональних особливостей). *Історія виникнення тесту Д. Векслера* (історія створення тестів Біне-Сімона, базовий вік, розумовий вік, фізичний вік; принципово новий підхід для вивчення і дослідження інтелекту (метод Д. Векслера), коефіцієнт

інтелектуальності девіантного типу). *Системна характеристика тесту* (висвітлюється авторська новизна у підході до створення тесту, зокрема яка полягає у тому, що Д. Векслер запропонував принципово новий спосіб компоновки інтелектуальних завдань в одну батарею, а також новий принцип обрахування IQ; характеристика субтестів *вербальної та невербальної /наочної/ групи*). *Процедура тестування та обробки даних* (деякі загальні вимоги до процедури тестування, основні етапи процедури обробки результатів тесту та визначення IQ; специфічні особливості заповнення реєстраційної картки, специфіка шкалювання (“зважування”) попередніх оцінок). *Прогностична та діагностична цінність шкал* (висока здатність шкали до прогнозування навчальної успішності, виявлення індексу вікового зниження деяких інтелектуальних функцій, визначення коефіцієнту детериорації).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових тем модуля	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	Інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. "Предмет і загальні методологічні основи психодіагностики"												
Тема 1. Предмет, завдання і методи діагностичної психології	6	2	2	–	–	2		2	-			4
Тема 2. Психологічна сутність тестів та особливості їх використання	2					2			-			6
Тема 3. Соціальні та етичні аспекти тестування	4		2			2			-			4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	12	2	4	–	–	6		2	-			14
Змістовий модуль 2. "Кількісні і якісні характеристики тестів та інших технік (процедур) психічної діагностики в сучасній психології."												
Тема 4. Норми та інтерпретація тестових результатів	16	2	4			8	11	2	1			8
Тема 5. Надійність тесту	8	2	2			4	8	2	-			6
Тема 6. Валідність тесту	8	2	2			4	8	2	-			6
Тема 7. Контент-аналіз та особливості його проведення.	8	2	2			4	6	-	2			4
Тема 8. Проективні методики та їх психологічна сутність	8	2	2			4	6		2			4
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	48	10	12			24	39	6	5			28

Модуль 2

Змістовий модуль 3. "Процедурні особливості діагностики основних психологічних конструктів"

Тема 9. Психодіагностика міжособистісних відносин	10	2	4			4	14	2	2			10
Тема 10. Психодіагностика мотивації.	8	2	2			4	5		1			4
Тема 11. Психодіагностика самосвідомості .	14	2	4			8	14	2	2			10
Тема 12. Психодіагностика особистісних рис.	10	2	2			4	9		1			8
Тема 13. Психологічна діагностика здібностей	8	2	2			4	9		1			8
Тема 14. Психологічні особливості тестування інтелекту	10	2	4			6	10	2	-			8
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	58	12	18			28	61	6	7			48
Усього годин	116	24	34	-	-	58	116	14	12			90

Теми семінарських занять

	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет, завдання і методи діагностичної психології	2	
2.	Соціальні та етичні аспекти тестування	2	
3.	Норми та інтерпретація тестових результатів	2	
4.	Надійність тесту	2	
5.	Валідність тесту	2	
6.	Контент-аналіз та особливості його проведення	2	2
7.	Проективні методики та їх психологічна сутність	2	2
8.	Психодіагностика міжособистісних відносин	2	2
9.	Психодіагностика міжособистісних відносин	2	
10.	Психодіагностика мотивації.	-	
11.	Психодіагностика самосвідомості .	2	2
12.	Психодіагностика особистісних рис.	2	
13.	Психологічна діагностика здібностей	-	-
14.	Психологічні особливості тестування інтелекту	2	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Норми та інтерпретація тестових результатів	2	1
2	Психодіагностика мотивації.	2	1
3	Психодіагностика особистісних рис.	2	1
4	Психологічна діагностика здібностей	2	1
5	Психологічні особливості тестування інтелекту	2	

Теми лабораторних занять – не передбачені навчальним планом

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Предмет, завдання і методи діагностичної психології	2	4
2.	Психологічна сутність тестів та особливості їх використання	2	6
3.	Соціальні та етичні аспекти тестування	2	4
4.	Норми та інтерпретація тестових результатів	8	8
5.	Надійність тесту	4	6
6.	Валідність тесту	4	6
7.	Контент-аналіз та особливості його проведення.	4	4
8.	Проективні методики та їх психологічна сутність	4	4
9.	Психодіагностика міжособистісних відносин	4	10
10.	Психодіагностика мотивації.	4	4
11.	Психодіагностика самосвідомості .	8	10
12.	Психодіагностика особистісних рис.	4	8
13.	Психологічна діагностика здібностей	4	8
14.	Психологічні особливості тестування інтелекту	6	8
Разом		58	90

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне та письмове опитування, навчальні тести, есе, контрольна робота, конспекти першоджерел, мультимедійна презентація, протоколи клініко-психодіагностичного дослідження, програма заходу психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я, екзамен.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна дисципліна «Психодіагностика» передбачає використання мультимедійного обладнання (комп'ютер, проектор).

Методичне забезпечення

Повна електронна версія бібліотеки згрупована за відповідними модулями подається студентам до початку лекційного курсу разом з іншими методичними та роздатковими матеріалами.

Белей М.Д. Організація і керівництво навчально-ознайомлюючою практикою студентів I курсу з спеціальності "психологія". Методичні рекомендації. – Івано-Франківськ: НМЦ "Українська етнопедagogіка і народознавство, 1995. – 14с.

Белей М.Д. Організація і керівництво загальнопсихологічною практикою студентів II курсу спеціальності "психологія". Методичні рекомендації. – Івано-Франківськ: НМЦ "Українська етнопедagogіка і народознавство, 1995. – 16с.

Белей М.Д., Тодорів Л.Д. Основи діагностичної психології. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2008. – 296с.

Белей М.Д., Гоян І.М. Методи психодіагностики: інструментарій та процедурні особливості. – Івано-Франківськ, 2010р. – 256с.

Белей М.Д., Сидорик Ю.Р. Організація і проведення основних видів психологічної практики: методичні рекомендації для студентів спеціальностей "Практична психологія в галузі освіти." – Івано-Франківськ: Плай, 2010. – 24с.

Белей М.Д. Організація і проведення психодіагностичної практики: методичні рекомендації для студентів 2 курсу спеціальності "Соціальна педагогіка. Практична психологія в галузі освіти" – Івано-Франківськ: Видавництво "Плай" ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 50 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Базова для модуля 1. "Предмет і загальні методологічні основи психодіагностики"

1. Айзенк Г.Ю. Проверте свои способности. – М., 1988.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование. – М.: Педагогика, 1982, с.5-31.

3. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб., 2001.
4. Атлас.../ Под. ред. И.А. Полищука., Видренко А.Е., – К: Здоров'я, 1980.
5. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
6. Большая энциклопедия психологических тестов. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 416 с.
7. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика. – СПб., 2003.
8. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика: Учебник. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
9. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – К.: Здоров'я, 1980. – 165 с.
10. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике – К.: Наукова думка, 1989. – 200 с.
11. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике. –СПб.: Питер, 2000. – 589 с.
12. Бурлачук Л.Ф., Савченко Е.П. Психодиагностика (психодиагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб). – К.: А.Л.Д., 1995. – 100 с.
13. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Контрольные работы по психологии. – М.: Просвещение,
14. Дружинин В.Н. Психология общих способностей личности. С.-Петербург, 1999.
15. Ивашкин В.С., Онуфриева В.В. Тест межличностного поведения Т.Лири. Методическое руководство. – Владимир, 1991.
16. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. – С.-Петербург, 2000.
17. Ермолаев О.Ю. Математическая статистика для психологов. Учебник. – 2-е изд. исправленное – М.: Московский психолого-социальный институт: Изд-во Флинта, 2003. – 336 с.
18. Каталог интерпретаций методики "Дом, дерево, человек". – М.: Альтернатива, 1993. – 76 с.
19. Колин Купер. Индивидуальные различия. – М., 2000, с.295-318.
20. Люшер М. Сигналы личности. – Воронеж, 1993. – 160 с.
21. Марищук В.Л. и др. Методики психодиагностики в спорте. – М.: Просвещение, 1984, с.8-16.
22. Марищук В.Л., Блудов Ю.М., Плахтиенко В.А. Методики психодиагностики в спорте. – М., 1990.
23. Методи психодіагностики: інструментарій та процедурні особливості / Під ред. Белея М.Б., Гояна І.М. – Івано-Франківськ, 2001. – 204 с.
24. Минияров В.М. Психология семейного воспитания. – М.; Воронеж, 2000.
25. Немов Р.С. Психология. Кн. 3. Экспериментальная педагогическая психология и психодиагностика. – М.: Просвещение, 1995. – 508 с.

26. Общая психодиагностика /Под ред. Бодалева А.А., Столина В.В. – Издательство МГУ, 1987. – 304 с. (с.5-17).
27. Общая психодиагностика / Под ред. Бодалева А.А., Столина В.В. – М.: Речь, 2001.
28. Основы психодиагностики: Учебное пособие для студентов вузов / Под ред. А.Г. Шмелева. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
29. Пантелеев С.Р. Методика исследования самооотношения. – М., 1993.
30. Піча В.М . Соціологія – К., 2000, с. 205-209.
31. Практикум по общей и экспериментальной психологии / Под ред. Крылова А.А. - ЛГУ, 1987, с. 15-17.
32. Проективная психология / Пер. с англ. – М.: ЗКСМО, 2000. – 528 с.
33. Психодіагностика: Навчальний посібник / Під. ред. М.С. Корольчук, В.І. Осьодло. – Київ: “Ніка-центр”, 2004.
34. Психологическая диагностика /Под.ред. К.М.Гуревича. – М., 2000.
35. Психологическая диагностика: проблемы и исследования. / Под ред. Гуревича К.М. – М. Педагогика, 1981, с. 30-33.
36. Психологическая диагностика: Учебник для вузов / Под ред. М.К. Акимовой, К.М. Гуревича. – СПб.: Питер, 2003.
37. Психологический словарь / Под ред. Петровского А.В., Ярошевского М.Г. – М, 1990, с.47.
38. Психология личности: Тесты, опросники, методики / Авт.сост. Карелина Н.В. и др. – М., 1995.
39. Психология самосознания: диагностика. – Самара: Бахрах – М., 2000.
40. Рабочая книга социолога / Под ред. Осипова Г.В. – М.: Наука, 1983. - С.151-200, 2-е видання.
41. Райгородский Д.Я. Психологическая диагностика. – Изд. "Дом Бахрах", 2000.
42. Реан А.А. Практическая психодиагностика личности. – Изд.С.-Петербургского ун-та, 2001.
43. Романова Е.С. Психодиагностика: Учебное пособие. – СПб: Питер, 2005. – 400 с.
44. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб.: Социально-психологический центр, 1996, с. 7-15.
45. Соколова Е.Т. Проективные методы исследования личности. – М.: МГУ, 1980.
46. Столин В.В. Самосознание личности. – М., 1983.
47. Фрейд З. Психология я и защитные механизмы. – М.: Педагогика, 1993. – 144 с.
48. Фрейд З. О клиническом психоанализе: Избр. произведения.–М.: Медицина, 1991. – 288 с.

49. Фрейджер Р., Фейдимен Дж. Личность: теории, эксперименты, упражнения. – СПб.: Еврознак, 2001. – 864 с.
50. Ханин Ю.Л. Психология общения в спорте. – М., 1980.
51. Холодная М.А. Когнитивные стили как проявление своеобразия индивидуального интеллекта. – Киев, 1990.

**Основна для
модуля 2.**

"Кількісні і якісні характеристики тестів та інших технік (процедур) психічної діагностики в сучасній психології";

модуля 3.

"Процедурні особливості діагностики основних психологічних конструктів"

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 368 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование. – М.: Педагогика, 1982. – Т 1, 2.
3. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб., 2001.
4. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека / Под ред. Полищука И.А., Видренко А.Е. – К.: Здоров'я, 1980. – 156 с.
5. Баранова Т.С. Психосемантические методы в социологии // Социология: М, 1993-1994. № 3-4.
6. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
7. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – К.: Здоров'я, 1980. – 165 с.
8. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика: Учебник. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
9. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностические методы исследования интеллекта. – Киев, Знание, 1985.
10. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – К.: Наукова думка, 1989. – 200 с.
11. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – С.-Петербург: Питер, 1999. – 528 с.
12. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике. – СПб.: Питер, 2000. – 589 с.
13. Бурлачук Л.Ф., Савченко Е.П. Психодиагностика (психодиагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб). – К.: А.Л.Д., 1995. – 100 с.
14. Выготский Л.С. Педология подростка / Собр. соч. в 6 т. – М.: Педагогика, 1984. – Т.4. – С.5-248.
15. Гласе Дж., Стенли Дж. Статистические методы в педагогике и психологии. / Пер. с англ. под общ. ред. Ю.П. Адлера. М: Прогресс, 1976. 495 с.
16. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию. – М??: Изд.дом "Бахрах", 2000.
17. Готсданкер Роберт. Основы психологического эксперимента. – М.: МГУ, 1982. – 463 с.
18. Грекова И. Методологические особенности прикладной математики на современном этапе ее развития. // Вопросы философии, 1976, № 6. – С. 104-114.
19. Ермолаев О.Ю. Математическая статистика для психологов. Учебник. – 2-е изд. исправленное – М.: Московский психолого-социальный институт: Изд-во Флинта, 2003. – 336 с.
20. Захаров В.П. Применение математических методов в социально-психологических исследованиях. Учебное пособие. Л.: ЛГУ, 1985. – 64 с.
21. Ивашкин В.С., Онуфриева В.В. Тест межличностного поведения Т.Лири. Методическое руководство. – Владимир, 1991.

22. Каталог интерпретаций методики "Дом, дерево, человек". – М.: Альтернатива, 1993. – 76 с.
23. Кендалл М. Дж., Стюарт А. Статистические алгоритмы в социологических исследованиях. Новосибирск: Наука, 1985. – 207 с.
24. Козлова И.В. Личность как система конструкторов. Некоторые вопросы психологической теории Дж. Келли // Системные исследования, 1975.
25. Кон И.С. Открытие "Я". – М., 1978. – 367 с.
26. Ксенофонтова Е.Г. Уровни развития саморегуляции личности: критерии их определения. Автореферат ... канд. психол. наук. – М., 1988. – 15 с.
27. Леонова А. Б. Психодиагностика функциональных состояний человека. – М.: Изд-во Моск. ун-та. – 1984. – 200 с.
28. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1975.
29. Личко А.Е. Патохарактерологические исследования у подростков. – Л., 1981.
30. Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации / Под ред. А.Ф. Кудряшова. – Петрозаводск: Петроком, 1992. – 318 с.
31. Люшер М. Сигналы личности. – Воронеж, 1993. – 160 с.
32. Маришук В.Л. и др. Методики психодиагностики в спорте. – М.: Просвещение, 1984. – 191 с.
33. Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности. – М.: Просвещение, 1985. – 319 с.
34. Мерлин В.С. Самосознание // Проблемы экспериментальной психологии личности: Уч. записки. – 77. – Вып.6. – Пермь, 1970.
35. Минияров В.М. Психология семейного воспитания. – М.; Воронеж, 2000.
36. Немов Р.С. Психология. Кн. 3. Экспериментальная педагогическая психология и психодиагностика. – М.: Просвещение, 1995. – 508 с.
37. Общая психодиагностика. (Методические указания). /Автор-составитель О.В.Белова. – Новосибирск: Научно-учебный центр психологии НГУ, 1996.
38. Общая психодиагностика / Под ред. Бодалева, А.А., Столина В.В. – Изд-во Моск. ун-та, 1987. – 304 с.
39. Общая психодиагностика / Под ред. Бодалева А.А., Столина В.В. – М.: Речь, 2001.
40. Окунь Я. Факторный анализ. – М., 1974. – 200с.
41. Основы психодиагностики /Под. Ред. А.Г.Шмелева. – Ростов-на-Дону, 1996.
42. Петренко В.И. Введение в экспериментальную психосемантику. – М., 1983.
43. Петренко В.Ф. Введение в экспериментальную психосемантику: исследование форм репрезентации в обыденном сознании. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983.
44. Петровский В.А. Методика изучения мотивации межличностных выборов в коллективе школьников. – В кн.: Измерения в исследованиях проблем воспитания. – Тарту, 1973.
45. Поль Фресс, Жан Пиаже. Экспериментальная психология. – Вып. 3, 4. – М.: Прогресс, 1977.
46. Потебня А.А. Мысль и язык. – Гос. изд-во Украины, 1926. – 205 с.
47. Похилько В.И., Федотова Е.О. Техника репертуарных решеток в экспериментальной психологии личности // Вопросы психологии, 1984. № 3.
48. Практикум по общей и экспериментальной психологии / Под ред. Крылова А.А. – Изд-во ЛГУ, 1987. – 255 с.; . – 1990. – 272 с.
49. Практикум по психодиагностике. Дифференциальная психометрика / Под ред. Столина В.В., Шмелева А.Г. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984.
50. Практична психологія в школі / Відп.за вип. Скоморовський Б.Г. – І.- Франківськ, 1994. – 96 с.
51. Проективная психология / Пер. с англ. – М.: ЗКСМО, 2000. – 528 с.
52. Психодіагностика / Під ред. М.С.Корольчука, В.І.Осьодло. – К.: Ельга "Ніка-Центр", 2004.
53. Психологическая диагностика / Под.ред. К.М.Гуревича. – М., 2000.

54. Психологическая диагностика / Под. ред. М.К. Акимовой, К.М. Гуревича. – СПб.: Питер, 2003.
55. Психологический словарь / Под ред. Давыдова В.В. и др. – Педагогика, 1983. – 447 с.
56. Психология личности: тесты, опросники, методики / Авт.сост. Киреева Н.В. и др. – М., 1995.
57. Психология самосознания: диагностика. – Самара: Бахрах – М, 2000.
58. Психология: словарь / Под. общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского, 2-ое изд. испр. и доп. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
59. Рабочая книга социолога / Под ред. Осипова Г.В. – М.: Наука, 1983. – 477 с.
60. Райгородский Д.Я. Психологическая диагностика. – М.: Изд. дом "Бахрах", 2000.
61. Реан А.А. Практическая психодиагностика личности. – Изд. С.-Петербургского ун-та, 2001.
62. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. – М. : Изд-во АН СССР, 1957. – 328 с.
63. Рубинштейн С.Л. Принципы и пути развития психологии. – М.: Изд-во АН СССР, 1959. – 351 с.
64. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1976. – 416 с.
65. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – М.: Учпедгиз, 1946. – 704 с.
66. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб.: Социально-психологический центр, 1996.
67. Собчик Л.Н. Методы психологической диагностики. – М., 1990, № 1-3.
68. Соколова Е.Т. Проективные методы исследования личности. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980.
69. Социально-психологические проблемы развития профессиональной и общественной активности учителей. Сб. науч. трудов. – М., 1988. – 180с.
70. Спиркин А.Г. Сознание и самосознание. – М.: Политиздат, 1972. – 303 с.
71. Столин В.В. Самосознание личности. – М., 1983.
72. Суходольский Г.В. Основы математической статистики для психологов. Л.: ЛГУ, 1972. – 428 с.
73. Тихомиров О.К. Психология мышления. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 272 с.
74. Франселла Ф., Баннистер Д. Новый метод исследования личности (предисловие Ю.М.Забродина, В.И.Похилько). – М., 1986.
75. Фрейд З. Психология я и защитные механизмы. – М.: Педагогика, 1993. – 144 с.
76. Фрейд З. О клиническом психоанализе: Избр. произведения. – М.: Медицина, 1991. – 288 с.
77. Фрейджер Р., Фейдимен Дж. Личность: Теории, эксперименты, упражнения. – СПб.: Еврознак, 2001. – 864 с.
78. Ханин Ю.Л. Психология общения в спорте. – М., 1980.
79. Чамата П.Р. Самосвідомість і її розвиток у дітей. – К.: Знання, 1965. – 48с.
80. Чеснокова И.И. Проблемы самосознания и психологии. – М.: Наука, 1974. – 144с.
81. Шавир П.А. Профессиональное самосознание на вузовском этапе подготовки учителя // Советская педагогика. – 1985. – №8. – С. 92-97.
82. Шмелев А.Г. Психодиагностика личностных черт. – Санкт-Петербург: Изд. "Речь", 2002.
83. Электронный учебник по статистике. Москва, StatSoft, Inc. (2001) [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://www.statsoft.ru/home/textbook/default.htm>.
84. Kelly G. The psychology of personal constructs. NY, 1955.

15. Інформаційні ресурси

Адреси бібліотек:

1. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. Василя

Стефаника – Шевченка 57, 1 поверх Гуманітарного корпусу.

2. Бібліотека філософських, психологічних, релігієзнавчих дисциплін – Шевченка 57, 5 поверх Гуманітарного корпусу, філософський факультет.

Інтернет ресурси:

1. <http://lib.pu.if.ua>. – Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
2. <http://www.pu.if.ua/depart/PedagogicalPsychology/ua/4228/> – кафедра педагогічної та вікової психології.
3. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
4. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
5. <http://www.koob.ru/> – електронна бібліотека «Куб».
6. <http://pro.fpsyk.ru/post-name/286/> – федерація психологів-консультантів онлайн.
7. <http://upsihologa.com.ua/> – портал професійних психологів України «У психолога».

Відео ресурси:

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.